

Matkailututkimus 1, 63–85 (2005)

©Suomen matkailututkimuksen seura

Suomen matkailututkimuksen seura

Matkailijoiden asenteet kansallispuistojen matkailukehittämiseen

Riikka Puhakka
Joensuun yliopisto

Tourists' Attitudes towards Developing Tourism in National Parks

Since the 1990s, nature-based tourism has been one of the fastest growing sectors of tourism. In Finland the number of visitors to national parks has grown, and tourism has become a more important part of the use of parks. The aim of this study was to analyze the discourses of tourists: their ideas of the role of tourism in national parks and their attitudes towards developing tourism in these areas. The research material consisted of 33 interviews which were carried out in Koli National Park and analyzed with qualitative methods. The analysis showed that the tourists stress the goals of conservation and recreation in very different ways and thus, they understand the limits of tourism in national parks in various ways. Four different types were formed according to the tourists' attitudes towards developing tourism in parks. The most critical tourists notice the threat of tourism to conservation values where as the most positive ones pay more attention to protecting their recreational experience and the idea of untouched wilderness. These partly conflicting ideas of tourists have to be balanced in the management of national parks.

Luontomatkailun kasvun seurauksena kansallispuistojen vetovoimaisuus matkakohteina on lisääntynyt (ks. Fennell 1999; Hall & Page 1999). Metsähallituksen tilastojen mukaan Suomen kansallispuistojen keskimääräinen käyntikertojen määrä on noin kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Etenkin syrjäseuduilla puistojen matkailukäyttöön kohdistuu suuria odotuksia ja puistoja pidetään usein tärkeinä alueellisen kehittämisen välineinä. Luontomatkailu voi merkitä uusia elämisen mahdollisuuksia syrjäseuduille, mutta voimakas matkailun kehittäminen voi myös olla ristiriidassa kansallispuistojen luonnonsuojelutavoitteiden kanssa (Butler 1991; Butler & Boyd 2000).

Kansallispuistojen matkailullisen merkityksen vahvistuessa on kiinnostavaa tarkastella matkailijoiden näkemyksiä puistojen tehtävistä ja tavoitteista sekä erityisesti heidän suhtautumistaan alueiden matkailukäyttöön ja -kehittämiseen. Tarkastelen artikkelissa, mikä on kansallispuistossa vierailevien matkailijoiden käsitys matkailun asemasta osana puistojen käyttömuotoja: millainen matkailu soveltuu alueille, kuinka hyväksytyä on kehittää matkailua, miten luonnonsuojelu ja matkailu sopivat yhteen? Käytän tutkimusaineistona 33 teema-haastattelua, jotka tehtiin Kolin kansallispuiston kävijöille kesällä 2004. Artikkelin tavoitteena on jäsentää erilaisia puistojen matkailukäyttöä koskevia puhetapoja ja analysoida niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. Hahmottelen näitä puhetapoja matkailijatyypittelyn avulla. Käytän tekstissä pääasiassa matkailu-käsitettä, mutta käytännössä termiin sisältyy myös lähiseudun asukkaiden virkistäytymistä kansallispuistoissa. Esimerkiksi ympäristöhaittojen näkökulmasta virkistys- ja matkailukäytön erottaminen toisistaan ei ole tarkoituksenmukaista.

Matkailijoiden käsitykset kansallispuistojen tavoitteista ja tehtävistä eivät ole merkityksettömiä, sillä ne ohjaavat heidän käyttäytymistään alueilla ja vaikuttavat siten matkailun ympäristöhaittojen syntyyn. Matkailijoiden mielipiteet vaikuttavat myös alueiden käyttöä koskevaan luontopolitiikkaan. Käsitteistä voi tulla yleisesti hyväksytyjä ja virallisesti käyttöön otettuja puistojen hoidon ja käytön periaatteita (ks. Sorsa 2005a, 43–45). Kansallispuistojen palveluja ja rakenteita mitoitettaessa puistoja hallinnoiville viranomaisille on hyödyllistä saada päätöksenteon avuksi tietoa kävijöiden mieltymyksistä.

Luonnonsuojelun ja matkailun keskinäistä suhdetta koskevat diskurssit

Lähestyn artikkelissa maantieteellistä todellisuutta valtasuhteisiin kytkeytyvänä, sosiaalisesti tuotettuna tilana. Käsitän luonnon tässä yhteydessä yhteiskunnallisesti rakentuneeksi. Tämä voidaan ymmärtää joko *aineellisena* tai *käsitteellisenä* rakentumisena (Demeritt 2002, 778–779; ks. Olwig 1995, Macnaghten & Urry 1998; Proctor 1998). Edellisellä tarkoitetaan luonnon tuottamista inhimillisten työprosessien kautta eli luonnon fyysistä muuttamista, kun taas jälkimmäisellä viitataan luontoa koskevien käsitysten kulttuuriseen jäsentymiseen. Ihmisten luonnolle antamat merkitykset eivät ole puhtaasti subjektiivisia, vaan jaamme kollektiivisesti luontoon liittyviä ajattelu- ja toimintatapoja, jotka ovat kulttuurisidonnaisia ja muuttuvat ajassa ja tilassa. Kulttuuriset käsitykset vaikuttavat yksilöiden tapoihin määrittää luontoa ja samalla ihmiset uusintavat näitä käsityksiä toiminnassaan (ks. Tuan 1974). Samanlaisesta kulttuuritaustasta huolimatta luontokäsitykset eivät ole yhteneviä, sillä luontoon voidaan liittää hyvin erilaisia merkityksiä lähtökohdista ja tavoit-

teista riippuen. Luontoa ei tule ymmärtää vain passiiviseksi merkitysten tuottamisen kohteeksi, vaan suhde ihmisen ja luonnon välillä muodostuu vasta- vuoroisesti (ks. Kortelainen 2003).

Ymmärrän siten luonnonsuojelun yhteiskunnallisesti määrittäneeksi toiminnaksi. Kansallispuistot eivät ole valmiina “odottamassa löytäjänsä”, vaan luontokohteet rakentuvat kulttuurisesti suojelun arvoisiksi. Puistot eivät myöskään ole “silleenjätettyjä” luonnonympäristöjä, vaan niitä hoidetaan ja käytetään yhteiskunnallisesti muodostettujen periaatteiden mukaisesti (Mels 1999). Eri kulttuureissa ja eri aikakausina luonnonsuojelun kohteet, tavoitteet, toteuttamiskeinot ja suojelualueiden käyttömuodot vaihtelevat. Suojeluun sisältyy näkemys siitä, mitä luonnolla tarkoitetaan (Macnaghten & Urry 1998, 23). Kenneth Olwigin (1995, 380) mukaan kansallispuistoissa on yhtä paljon kyse kansallisen identiteetin luonteesta kuin fyysisestä luonnosta: luontoa ikään kuin rakennetaan vallitsevien kulttuuristen ideoiden ja normien mukaiseksi. Lyhyehkölläkin aikavälillä voi havaita muutoksia luonnonsuojelun perusteissa (Runte 1997; Nieminen & Saaristo 1998). Nykyisin suojelu perustuu erityisesti luonnontieteellisiin ja biologisiin käsityksiin luonnosta.

Matkailun merkitys kansallispuistojen käyttömuotona ei siis ole muuttumaton. Ymmärrän erilaiset luonnonsuojelun ja matkailun suhdetta koskevat käsitykset *diskursseiksi* eli yhteiskunnallisiksi puhe- ja ajattelutavoiksi, jotka ovat kulttuurisidonnaisia sekä ajallisesti ja paikallisesti muuttuvia. Matkailijoiden näkemykset matkailun asemasta kansallispuistoissa ovat siten diskursseja, joita määrittävät luonnolle ja sen suojelulle annetut merkitykset. Diskurssit mahdollistavat aiheen näkemisen tietyllä tavalla ja rajoittavat muita sen esittämisen tapoja. Diskurssit rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä ja samalla ne rakentavat ja muuttavat todellisuutta. Samanaikaisesti saattaa olla olemassa useita keskenään kilpailevia diskursseja, mutta yksi puhetapa on muita hallitsevampi ja hyväksytympi. Diskurssit eivät ole vain tapoja esittää jokin aihe, vaan ne konkretisoituvat toiminnassa (Hall 1997; Lehtonen 2000). Käytännössä luonnonsuojelun ja matkailun vuorovaikutusta koskevat diskurssit määrittävät esimerkiksi kansallispuistoissa sallittuja virkistysmuotoja ja palvelurakenteita. Yksilön tasolla matkailijan omaksuma puhe- ja ajattelutapa voi vaikuttaa käyttäytymiseen suojelualueilla.

Tieto, totuus ja valta kytkeytyvät diskursseissa yhteen (Rabinow 1986, 151–175). Luonnonsuojelun ja matkailun kehityssuhteessa on siten kyse puhetapojen välisistä valtasuhteista ja niiden muuttumisesta (Saarinen ym. 2000, 6–7). Hallitsevista merkityksistä käydään jatkuvaa kamppailua: kenellä on oikeus määritellä totuus kansallispuistoista ja niiden käytöstä (Sorsa 2005a, 44)?

Luonnonsuojelun ja matkailun suhdetta koskevat puhetavat ovat sidoksissa paitsi vallitseviin suojelun tavoitteisiin ja toteuttamiskeinoihin, myös matkailun kysynnässä ja tarjonnassa tapahtuviin rakenteellisiin muutoksiin. Ne vaikuttavat

esimerkiksi kansallispuistojen vetovoimaisuuteen matkakohteina. Luonnon merkitys matkailussa heijastelee yhteiskunnassa vallitsevia arvoja. Sekä luonnonsuojelun että matkailun kehityskulkua ohjaavat yleensäkin yhteiskunnalliset olosuhteet, kuten talouden rakenteissa ja politiikassa tapahtuvat muutokset.

Luonnonsuojelun ja matkailun vuorovaikutusta koskevien diskurssien perusteella voidaan erotella kolme ajanjaksoa Suomessa (Saarinen ym. 2000; Sorsa 2004a). Aina 1800-luvulta 1970-luvulle asti suojelun ja matkailun uskottiin tukevan ja hyödyttävän toisiaan. Jo 1800-luvulla alettiin rauhoittaa tärkeimpiä luonnonnähtävyyksiä maisemallisista ja matkailullisista syistä. Kotimaanmatkailu ja luonnonsuojelu yhdistyivät kansallisen identiteetin rakentamiseen. Ensimmäiset kansallis- ja luonnonpuistot perustettiin Suomeen vuonna 1938. Etenkin kansallispuistot perustettiin usein maisemallisesti arvokkaiisiin kohteisiin. Suojelun ja matkailun kiinteä vuorovaikutussuhde heikkeni, kun alkuperäisluonnon säilyttämiseen pyrkivä luonnonsuojelu laajeni kokonaisvaltaisemmaksi ympäristönsuojeluksi. Yhteiskunnalliset luontoa ja sen suojelua koskevat arvot muuttuivat ja tieto luonnonprosesseista ja niiden uhkatekijöistä kasvoi. Matkailun aiheuttamiin ympäristöhaittoihin alettiin kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Viime vuosikymmenellä luonnonsuojelun ja matkailun vuorovaikutus muuttui jälleen kiinteämmäksi luontomatkailevan kasvun seurauksena. Suomessa on usein vastustettu paikallistasolla luonnonsuojelualueiden perustamista, mutta nykyisin uusia kansallispuistoja perustellaan luontomatkailevan kehittämisellä. Matkailusta on tullut tärkeä alueellisen kehittämisen väline, erityisesti Pohjois-Suomessa (Saarinen 2002, 32–34). Samalla luonnonsuojelun näkökulma on laajentunut erillisten kohteiden ulkopuolelle ja suojelualueet ovat kytkeytyneet tiukemmin osaksi inhimillistä toimintaa. Alueelliset ja paikalliset toimijat, kuten kunnat, mieltävät kansallispuistonimityksen usein kohteiden tunnettavuutta ja vetovoimaisuutta lisääväksi sekä matkailua edistäväksi statukseksi (Sorsa 2004a, 41–43). Esimerkiksi Leivonmäen kansallispuisto perustettiin vuonna 2003 vetoamalla talouteen ja työllisyyteen: Leivonmäen kunta teki ympäristöministeriölle aloitteen luonnonsuojelun alueen muuttamisesta kansallispuistoksi. Kunta oli 1970-luvulla vastustanut ehdotusta samoin perustein. Luontomatkailevan viimeaikaisen kasvun taustalla vaikuttavat matkailun tarjonnan ja kysynnän muutokset, jotka liittyvät laajempiin kuluttamisen ja taloudellisen tuotannon muutoksiin. *Uuteen matkailuun* sisältyy muun muassa kysynnän muuttuminen aiempaa joustavammaksi, yksilöllisemmäksi ja kuluttajavetoisemmaksi sekä ympäristökysymysten ja -arvojen painottuminen matkakohteiden valinnassa (Poon 1993).

Kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmien voidaan katsoa edustavan hallitsevaa luonnonsuojelun ja matkailun vuorovaikutusta koskevaa diskurssia,

sillä virallisina asiakirjoina ne ohjaavat puistojen hoitoa käytännössä. Suunnitelmat heijastavat puhettavan muutosta: matkailu on noussut entistä keskeisempään asemaan kansallispuistoissa. Aluekehitykselliset, talouteen ja työllisyyteen liittyvät perustelut puistojen matkailukäytölle ovat nousemassa virkistykseellisten ja ympäristökasvatuksellisten näkökulmien rinnalle. Matkailun aiheuttamat haitat toki tiedostetaan, mutta ongelmien uskotaan pysyvän hallinnassa käyttöä ohjaamalla (Sorsa 2005a, 48–50).

Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Pohjois-Karjalassa sijaitseva Koli on kansallismaisemana tunnettu nähtävyyttä ja matkailukohde, jossa on vierailut matkailijoita jo yli sadan vuoden ajan. Kolin kansallispuisto perustettiin vuonna 1991 voimakkaiden ristiriitojen saattelemana: muun muassa Lieksan kaupunki ja maanomistajat vastustivat suojelualueen perustamista (Rannikko 1995, 79–85). Kompromissiratkaisuna alueen matkailupalvelut, hotelli ja laskettelurinteet, päätettiin turvata puistoa perustettaessa. Pääsääntöisesti vastaavia palvelurakenteita ei sijoiteta kansallispuistoihin Suomessa. Nykyisin Kolilla vierailee yli 100 000 matkailijaa vuosittain. Matkailun kohdealue määrittää osin alueella vierailevia matkailijoita ja heidän motiivejaan (Saarinen 1997): erävaeltajien sijaan Koli vetää puoleensa pikemminkin päiväkävijöitä, joista osa ei liiku lainkaan kansallispuiston reiteillä (Pyykkö 2005, 53, 58). Monipuolisen palveluvarustuksen ja suuren kävijämäärän ansiosta Kolin kansallispuisto soveltui hyvin tämän tutkimuksen kohdealueeksi. Kolin matkailupalvelut ja -rakenteet tarjosivat vertailupohjan, jota vasten matkailijat pystyivät peilaamaan käsityksiään kansallispuistoista. Lisäksi Kolilta oli mahdollista tavoittaa hyvin erilaisia kävijöitä.

Tutkimusaineisto koostuu 33 teemahaastattelusta, jotka tein Kolin kansallispuistossa heinäkuussa 2004. Tein luontokeskuksessa 25 nauhoitettua haastattelua, joiden kesto vaihteli 15–35 minuutin välillä. Nämä haastateltavat täyttivät taustatietolomakkeen, jossa kysyttiin vastaajan syntymävuosi, asuinkunta, elinympäristö, koulutus ja ammattiryhmä. Pysin valitsemaan luontokeskuksesta ja Ukko-Kolin yläpihalta haastateltaviksi mahdollisimman erilaisia ihmisiä sukupuolen, ikäluokan ja kävijätyyppin mukaan (Taulukko 1). Kävijätyypeistä *maisemankatselijoilla* tarkoitettiin sellaisia matkailijoita, jotka liikkuvat vain Ukko-Kolin yläpihan sekä Ukko- ja Akka-Kolin huippujen alueilla. *Päiväretkeilijät* patikoivat tätä pidemmän reitin kansallispuistossa, ja *vaeltajat* yöpyivät reitin varrella vaelluksensa aikana. Lisätakseni haastateltujen vaeltajien ja päiväretkeilijöiden määrää tein kahdeksan vapaamuotoisempaa ja nauhoittamatonta haastattelua Ikolanahon nuotiopaikalla. Kävijätyyppien jakautuminen vastaa Kolin kävijätutkimukseen osallistuneiden käyttäytymisprofiilia: 52 % vastanneista viipyi kansallispuistossa korkeintaan 3 tuntia ja vain 14 % yli

vuorokauden (Pyykkö 2005, 50–53). Myös haastateltujen ikäjakauma vastaa kävijätutkimukseen vastanneiden rakennetta. Luontokeskuksessa haastateltujen koulutus- ja ammattiryhmäjakaumat vastaavat melko hyvin kävijätutkimukseen vastanneiden rakennetta.

Taulukko 1. Luontokeskuksessa ja nuotiopaikalla haastateltujen matkailijoiden luokittelu sukupuolen, ikäluokan ja kävijätyypin mukaan.

SUKUPUOLI	Nainen	Mies	
	14	19	
IKÄLUOKKA	18–35-vuotias	36–55-vuotias	Yli 55-vuotias
	9	19	5
KÄVIJÄTYYPPI	Maisemankatselija	Päiväretkeilijä	Vaeltaja
	16	13	4

Haastattelujen tavoitteena oli siis tarkastella matkailijoiden suhtautumista kansallispuistojen matkailukäyttöön ja -kehittämiseen. Selvitin muun muassa kävijöiden käsityksiä puistoissa hyväksyttävistä virkistysmuodoista sekä matkailurakenteista ja -palveluista, matkailun yhteensopivuudesta luonnonsuojelun kanssa, matkailun haitoista ja hyödyistä sekä matkailijoiden ja muiden toimijoiden vastuusta haittojen ehkäisemisessä. Kansallispuistojen matkailullisen merkityksen käsittämiseksi hain selittäviä tekijöitä siitä, miten matkailijat ymmärtävät luonnon ja ihmisen aseman siellä sekä yleensäkin puistojen tavoitteet, tehtävät ja vuorovaikutuksen ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Taustaoletuksena oli, että se millaiseksi luonto – ja tarkemmin kansallispuistot – määritellään, ohjaa samalla sitä, miten sen suhteen toimitaan (ks. Valkonen 2003). Keräsin aineiston haastattelemalla, sillä tekstiaineistojen käyttö on tarkoituksenmukaista silloin, kun ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan päättelemään jotakin henkilöiden tai ryhmien merkitysmaailmasta (Töttö 2004, 13–14). Selvitin haastatteluissa luonnolle ja sen suojelulle annettuja merkityksiä: miten matkailijat hahmottavat ja jäsentävät kansallispuistot ja puhuvat omin sanoin niiden merkityksistä. Mielipiteille annettujen perustelujen havaittiin kertovan paljon matkailijoiden asenteista.

Aineiston analyysi pohjautui litteroidun haastattelupuheen perusteelliseen läpikäymiseen ja mahdollisimman systemaattisen otteen käyttämiseen. Ensimmäisten lukukertojen jälkeen pelkistin aineistoa sen hallinnan helpottamiseksi. Ensin poistin auki kirjoitetusta aineistosta haastattelujen kysymyksenasettelun kannalta epäolennaiset kohdat. Sitten supistin satasivuista tekstiä kirjoittamalla

haastattelujen sisältämän keskeisen informaation pelkistetyssä, mutta kuitenkin helposti ymmärrettävässä ja yhtenäisessä muodossa. Tämä teemoittain tehty koodaus auttoi havaitsemaan haastateltavien väliset erot ja mahdollisti aineiston ryhmittelyn tyypeiksi eli selviksi ryhmiksi samankaltaisia tarinoita (ks. Liite 1). Jo haastatteluja tehdessä ja lukiessa olin pyrkinyt vertailemaan matkailijoita ja jaottelemaan heitä ryhmiin; jaottelun rungon muodostivat myönteisimmin ja kielteisimmin matkailuun suhtautuvat. Tämä alustava luokittelu toimi pohjana tyypittelylle, joka täsmentyi lopulliseksi aineiston systemaattisen pelkistämisen ja useaan kertaan tehdyn vertailun jälkeen. Aineistoa supistettuani ryhmittelin ja yhdistin havaintoja laajemmiksi kokonaisuuksiksi ja yleisemmiksi käsitteiksi, mikä auttoi myös teoreettisten ja käytännöllisten johtopäätösten tekemistä (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 112–115). Yksinkertaisimmillaan havaintojen yhdistäminen tarkoitti esimerkiksi sitä, että myönteinen suhtautuminen hotelleihin, loma-asuntoihin, lasketteluun ja moottorikelkkailuun kansallispuistoissa ilmaisi haastateltavan positiivista asennetta puistojen matkailukäyttöön.

Aineistosta löytyneiden yhteisten piirteiden perusteella muodostin siis neljä erilaista tyyppiä sen mukaan, miten matkailijat suhtautuvat kansallispuistojen matkailukäyttöön ja -kehittämiseen. Konkreettiset esimerkit auttoivat asenteiden selvittämisessä: erityisesti suhtautuminen majoitus- ja rinnetoimintoihin erottelie matkailijoita. Matkailuun asennoitumisen lisäksi tyyppejä erottaa toisistaan muun muassa luontosuhde, matkailulliset kiinnostuksenkohteet ja käsitys puistojen suhteesta ympäröivään yhteiskuntaan. Teoreettisesta viitekehiksestä nousevat alkuoletukset ohjasivat analyysiä siten, että jäsensin matkailijoiden käsitykset erilaisiksi luonnonsuojelun ja matkailun vuorovaikutusta koskeviksi puhe- ja ajattelutavoiksi. Tyypittelyn tein kuitenkin aineistolähtöisesti (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 97–100). Muodostettuja tyyppejä voidaan pitää ideaalityyppeinä, joihin kaikkia matkailijoita ei voi välttämättä täysin puhtaasti sijoittaa (ks. Saarinen 1997, 59). Käytän tekstissä haastattelusitaatteja konkretisoimaan tyypittelyä ja matkailijoiden puhetavoista tehtyjä päätelmiä. Sitaattien perässä on ilmaistu haastateltavan sukupuoli sekä ikä haastatteluajankohtana.

Matkailijoiden tyypittely

Matkailukeskeiset

Kansallispuistojen matkailukäyttöön suhtautumisen perusteella muodostettu ensimmäinen tyyppi on *matkailukeskeiset*, joille kansallispuistot ovat ennestään tuttuja matkakohteita. Erävaellusten sijaan he tekevät enemmän päiväretkiä luontoalueilla. Matkailukeskeisiä houkuttelevat kansallispuistoihin luonnon ohella matkailupalvelut ja -rakenteet, kuten reitit, opastus-, majoitus- ja muut palvelut. Nämä matkailijat haluavat kokea luonnon “siistissä paketissa”: kauniina, turvallisena ja helposti saavutettavana (Sorsa 2005b, 123–125). He haluavat

liikkua luonnossa mahdollisimman vaivattomasti ja riskittömästi. Kansallispuistonimitys merkitsee heille takuuta hyvästä luontomatkailukohteesta, ja se vaikuttaa olennaisesti kohteen valintaan. Kansallispuistostatus toimii siten matkailukohteen *merkitsijänä*, joka ikään kuin tekee alueesta matkailijalle vierailemisen arvoisen (ks. MacCannell 1976, 41; Urry 1990, 9–12; Hall & Page 1999, 236–238):

[...] siel on tietyt reitit ja muut, ja tottakai siel on tietyt palvelut. Eli on olemassa, luonto laitettu siis, on tavallaan kerätty ja haettu tietyt kohteet, jotka on todellakin sellasia näkemisen arvoisia, katsomisen arvoisia ja säilyttämisen arvoisia. Niin mä tiedän et sielt alueelta löytyy, mä voin tutustua ja hakea niitä [...] N56

Matkailukeskeiset suhtautuvat myönteisesti kansallispuistojen matkailukäyttöön ja -kehittämiseen, mistä esimerkkinä on positiivinen asenne Kolin hotellia ja laskettelurinteitä kohtaan. Heidän mielestään puistoissa tulee olla erilaisia palveluja ja aktiviteetteja nykypäivän matkailijoiden toiveiden täyttämiseksi. Matkailukeskeiset käsittävät kuitenkin Kolin osittain erityistapaukseksi kansallispuistojen joukossa, ja muiden puistojen osalta suhtautuminen majoitus- ja rinnetoimintoihin on epäröivämpää. Matkailukeskeiset voivat olla tyytyväisiä vaatimattomampiinkin palveluihin. Toisaalta voimakas matkailukehittäminen yhdessä kansallispuistossa ei välttämättä häiritse heitä, jos puistot ovat erilaisia ja matkailijat voivat siten valita matkakohteekseen parhaiten tarpeitaan vastaavan alueen.

Matkailukeskeiset perustelevat kansallispuistojen matkailukäyttöä kahdella tekijällä. Osa korostaa puistojen merkitystä kansalaisten virkistysalueina ja ympäristökasvatuksen kohteina; he pitävät alueita tärkeinä luontosuhteen ylläpitäjinä kaupungistuneessa yhteiskunnassa. Ihmisen yhteys luontoon käsitetään siten sivistykselliseksi, ja kansallispuistoille annetaan ihmiskeskeisiä arvoja. Luonnolla ymmärretään olevan välinearvoa, joka voi olla muun muassa esteettistä, kasvatuksellista tai terveydellistä (Vilka 2000, 25–26; ks. Ylhäisi & Niironen 1996, 43). Juhani Pietarisen (1987, 325–327) esittelemistä ihmisen ja luonnon suhteen neljästä perusasenteesta matkailukeskeisten luontosuhdetta voidaan verrata humanistiseen asenteeseen. Sen mukaan luonnon tulisi palvella ihmisen kehitystä monipuolisesti – myös eettisen, esteettisen ja henkisen tasapainon välineenä.

Osa matkailukeskeisistä puolestaan käsittää kansallispuistot elinkeinokehittämisen välineiksi ja kannattaa matkailukäyttöä taloudellisten hyötyjen saamiseksi. Nämä matkailijat arvioivat luontomatkailun merkitystä elinkeinona paitsi paikallisella, myös valtakunnallisella tasolla. Puistoille annetaan siten tuotantokeskeisiä arvoja, jotka perustuvat luonnon taloudelliseen hyödyn-

tämiseen (Vilka 2000, 25) – vaikka matkailussa luontoa ei käytetäkään samalla tavalla materiaalisena raaka-aineena kuin teollisuudessa. Taloudellisen näkökulman korostaminen heijastelee utilistista asennetta luontoon (Pietarinen 1987, 323–325).

Toisaalta matkailukeskeiset näkevät rajat kansallispuistojen matkailukäytöllä. He arvioivat matkailukehittämisen hyväksyttävyyttä ja matkailun aiheuttamia haittoja pääasiassa matkailijan kokemuksen näkökulmasta:

Mun mielestä kalastus on, ei se voi vahingoittaa ketään ja jos sinne istuttaa viel kalaa, niin sehän on yks ulkona liikkumisen muoto [...] Metsästys vähän kuulostaa, et jos siellä joutuu luoteja väistämään, niin se ei kuulosta kauheen sopivalta, turvalliselta metsässä liikkumisen tavalta. M41

Korkeasti koulutetut matkailukeskeiset toki tiedostavat myös luonnon-suojelun merkityksen ja nimeävät suojelun kansallispuistojen ensisijaiseksi tehtäväksi. Toisaalta kyse on siitä, että matkailijat puhuvat vallitsevan diskurssin mukaisesti esittääkseen itsensä suotuisassa valossa: he korostavat luonnon-suojelua, joka on määritelty puistojen tärkeimmäksi tavoitteeksi (Luonnon-suojelualueiden hoidon... 2002, 9). Yhteisesti jaetut kulttuuriset arvot ja normit vaikuttavat siis haastattelun kulkuun. Kansallispuistojen kävijätutkimuksissakin vastaajat ovat usein korostaneet suojelutavoitteiden ensisijaisuutta eivätkä ole pitäneet matkailun edistämistä juuri lainkaan tärkeänä (Peura & Inkinen 1994, 26; Ylhäisi & Nironen 1996, 34; Ovaskainen ym. 1999, 28). Edellisen haastattelusitaatin kaltaiset mielipiteet kuitenkin ilmentävät ajattelutavan matkailu- ja matkailijalähtöisyyttä. Toisaalta matkailukeskeiset eivät niinkään käsitä luonnon-suojelua ja matkailua keskenään ristiriitaisiksi vaan synergisiksi: luontoa suojellaan muulta talouskäytöltä myös ihmisten virkistäytymistä varten. He uskovat matkailusta aiheutuvien haittojen pysyvän hallinnassa käyttöä ohjaamalla.

Pääasiassa kaupungissa asuvat matkailukeskeiset eivät välttämättä liiku arkisin paljon luonnossa, mutta lomilla he käyvät kansallispuistoissa ja muissa ”merkityissä” luontokohteissa, jotka ovat heidän mielestään ihanteellisinta luontoa virkistäytymiseen. Luonto merkitsee matkailukeskeisille poispääsyä arjesta ja kaupungista. Koska matkailu käsitetään ennen kaikkea erilaisuuden etsimiseksi (Urry 1990, 11), luontokohteet tarjoavat erityisesti kaupunkilaisille houkuttelevan poikkeaman arjesta. Luonto ei ole osa matkailukeskeisten jokapäiväistä arkea vaan pikemminkin kaupungin ulkopuolella sijaitseva erillinen paikka, matkailukohde muiden joukossa. Luonto määrittyy angloamerikkalaisen erämaakäsityksen mukaisesti ”paikaksi, jossa kuluttaja on vierailija joka ei jää” (Saarinen 2002, 29–30):

[...] se on kiva nähdä sitä luontoo ja päästä pois ja saada se vuoden luontolataus, ja se kokonaisuus siin on aina. Kyl mä sanosin, et jos tossa rupeis telttaa pystyttää ja sanomaan vaimolle, että hei, hae vettä tosta ja rinkat kannan [...] Sen sijaan mennä nauttimaan taas sitten toisenlaisia palveluja, niin se on se kiva juttu siinä. Kurkistaa sinne luontoluukkuun, mut palata sit taas siihen, mihin on tottunu. M57

Luontokeskeiset

Tyypittelyn toisena ääripäänä ovat *luontokeskeiset*, jotka käyvät retkeilemässä ja vaeltamassa kansallispuistoissa ja muilla luontoalueilla. Luontokeskeiset eivät korosta puistojen palveluja samalla tavalla kuin matkailukeskeiset: esimerkiksi alueiden vetovoimaisuutta arvioidessaan he kiinnittävät ensisijaisesti huomionsa luontoon. Luontokeskeisetkin toki arvostavat retkeilyrakenteita ja -palveluita, mutta heille riittää pienimuotoinen palveluvarustus:

UKK-puistossa on aika hyvät, siel on niitä autiotupia ja nuotiopaikkoja. Pienillä alueilla on pitkospiuta ja... aika hyvin, vähemmälläkin ehkä pärjäis, mukaviahan ne on silti. M29

Luontokeskeisten mielestä korkeatasoiset majoituspalvelut ja laskettelurinteet eivät sovi kansallispuistoihin, mutta Kolin poikkeuksellisen tilanteen he ymmärtävät. Luontokeskeiset suhtautuvat kielteisesti puistojen liialliseen matkailurakentamiseen ja -kehittämiseen, eikä heidän mielestään suojelualueille tarvita lisää palveluja:

Valitettavasti Pyhäkin alkaa eräiltä osin jo muistuttaa tätä Kolia, on rakennettu paljon ja tämmöstä massamatkailua on. Ihan samalla tavalla kuin mitä Kolillakin on. Mutta Pyhä kun on laajempi, tai Pyhä-Luosto kun se yhdistyy, niin se on niin paljon laajempi, että sinne mahtuu todellista erämaata vielä. M70

Luontokeskeiset suhtautuvat matkailukeskeisiä kielteisemmin myös kansallispuistojen luonnon muokkaamiseen, esimerkiksi maisemien avaamiseen matkailijoiden kokemuksen parantamiseksi. Heidän luontosuhteessaan on piirteitä luontokeskeisistä ja primitivistisistä, luonnon itseisarvoisuutta korostavista asenteista, joiden mukaan ihmisellä ei ole erityisasemaa luontoon nähden (Pietarinen 1987, 329–330; Vilkkä 2000, 25–26). Toisaalta luontokeskeistenkin suhde on lähellä humanistista asennetta, sillä he suhtautuvat myönteisesti puistojen virkistyskäyttöön, esimerkiksi rajoitettuun kalastukseen. Heidän mielestään perinteinen retkeily sopii suojelualueille. Luontokeskeiset siis jäsen-tävät kansallispuistot ensisijaisesti luonnonsuojelualueiksi, joihin ihmiset voivat

kuitenkin käydä tutustumassa. He perustelevat matkailukäyttöä pääasiassa kasvatuksellisilla ja virkistyksellisillä syillä.

Hyvin koulutetut luontokeskeiset ovat tyypeistä parhaiten tietoisia hallinnollisen luonnonsuojelun nykyisistä tavoitteista. Toisin kuin eräät muut haastateltavat, luontokeskeiset eivät nostaneet esille, että kansallispuistojen metsiä olisi hoidettava tai että puistoilla olisi arvoa vain, jos ihmiset käyvät alueilla. Luonnolle annetaan siten ihmisestä riippumatonta arvoa. Luontokeskeiset tiedostavat matkailun haitat suojelualueilla eivätkä vähättele niitä. Toisaalta heidänkin käsityksensä haitoista on hieman suppea, sillä he kiinnittävät huomionsa pääasiassa kävijöiden käyttäytymisestä johtuviin vaikutuksiin (esimerkiksi roskaamiseen) eivätkä niinkään matkailurakentamisesta ja -kehittämisestä aiheutuviin haittoihin. Luontokeskeiset ymmärtävät yritysten ympäristövastuullisuuden laajemmin kuin matkailukeskeiset: heidän mielestään kansallispuistoissa toimivien yritysten tulisi ottaa ympäristönäkökulmat huomioon kaikessa toiminnassaan. Vaikka luontokeskeisetkin arvioivat matkailun kehittämisen hyväksyttävyyttä oman virkistyskokemuksensa kannalta, he nostivat haastatteluissa monin paikoin esiin myös matkailun ekologisia haittoja:

Minusta kelkka ei ole se pahin, joka voi vahingoittaa vaan nämä maastomoottoripyörät ja mönkijät. Ne jättävät luontoon kyllä tuolla pohjoisessa niin lähtemättömät jäljet, että menee vuosikymmeniä ennen kuin ne... M70

Luontokeskeisille luonto on hyvin tärkeä osa elämää. Heidän mielestään ihanteellisinta luontoa virkistäytymiseen ovat erämaat ja muut erityiset kohteet. Erävaeltajien luontosuhteeseen voi liittyä piirteitä mystismistä, jolla viitataan luonnon pyhyden ja ykseyden kokemiseen (Pietarinen 1987, 327–328). Luontokeskeiset arvostavat kuitenkin myös elinympäristönsä tavanomaista luontoa: vaikka he asuvat pääasiassa kaupungissa, he löytävät luontoa arkiympäristöstäänkin. Toisin kuin matkailukeskeiset, luontokeskeiset eivät maininneet luonnossa liikkumisen motiiviksi pois pääsyä arjesta ja kaupungista. Heille luonto ei siis ole vain matkailukohde ja arjen vastakohta vaan myös osa jokapäiväistä elämää.

Traditionaaliset

Kolmannen tyypin muodostavat *traditionaaliset*, jotka ovat matkailu- ja luontokeskeisten välimuoto suhtautumisessa kansallispuistojen matkailukäyttöön. Traditionaaliset ovat käyneet puistoissa harvemmin kuin kaksi ensimmäistä tyyppiä. He eivät ole matkustaneet Kolille suojelun alueen tai retkeilyreittien vuoksi, vaan koska Koli on tunnettu nähtävyyden kohde. Haastatellut traditionaaliset kuuluivatkin maisemankatselijoiden kävijätyyppiin.

Traditionaaliset suhtautuvat sinänsä myönteisesti kansallispuistojen virkistys- ja matkailukäyttöön. Heidän mielestään puistot ovat esimerkiksi yhteistä omaisuuttamme, josta kaikilla on tasavertainen oikeus nauttia. Traditionaaliset ovat kuitenkin matkailukeskeisiä kriittisempiä. He eivät jyrkästi erota kansallispuistoja ja muita alueita toisistaan, vaan heidän mielestään luonnon hyödyntämisen tulee olla kohtuullista kaikkialla. Siten he hyväksyvät myös puistojen rajoitetun hyödyntämisen matkailussa. Traditionaaliset kritisoivat yleisesti liiallista matkailukehittämistä ja muuta tehotaloutta:

Se on sääli, jos joku tämmönen rakennetaan niin täyteen, kuvitellaan nyt joku Ruka, Levi, Ylläs, se rakennetaan niin täyteen, että se on yhtä tehomatkailua sitten. [...] Rakennetaan vähän niiku ilman minkäänlaista kritiikkiä vaikka minkälaista hökkeliä. N51

Traditionaaliset suhtautuivat haastatteluissa melko myönteisesti kansallispuistojen majoituspalveluihin. Osittain tätä asennetta selittää se, että he mieltävät Kolin matkailukohteeksi, jossa odotetaan olevan tiettyjä palveluja matkailijoille. Samasta syystä Kolin suuri matkailijamäärä kesäsesongin aikana ei häirinnyt heidän kokemustaan. Retkeilyä harrastavat matkailu- ja luontokeskeiset sen sijaan odottavat kokevansa kansallispuistossa luonnonrauhaa ja pitävät suuria matkailijajoukkoja häiritsevinä. Näitä matkailijoiden samaan paikkaan kohdistamia erilaisia odotuksia voidaan jäsentää sosiaalisen kantokyvyn tai John Urryn (1990, 45) *romanttisen ja kollektiivisen katseen* käsitteiden avulla. Luontomatkailussa on yleensä kyse turistin romanttisesta katsesta: matkailussa korostuvat yksinäisyys, yksityisyys ja osittain hengellinen suhde katseen kohteeseen. Kollektiivisen katseen kohteena olevissa paikoissa suuri matkailijamäärä muodostaa osan matkailukohteen ilmapiiristä.

Pääasiassa maaseudulla tai taajamassa asuvat traditionaaliset pitävät luonnonsuojelua tärkeänä, mutta he painottavat suojelun ”järkevyyttä ja käytännöllisyyttä” eivätkä välttämättä kannata tiukkoja rajoituksia suojelualueilla. Traditionaaliset ymmärtävät tyypeistä parhaiten suojelualueiden perustamisen merkityksen paikallisväestön kannalta; he arvioivat sitä alueilla asumisen ja elämisen näkökulmasta. Traditionaalisten mielestä luonnonsuojelusta voi olla haittaa elinkeinoille, mutta he liittävät maanomistajuuteen muitakin kuin taloudellisia merkityksiä (ks. Nieminen 1994, 71–74). Traditionaaliset arvioivat myös kansallispuistojen matkailukäyttöä paikallisten asukkaiden näkökulmasta ja tiedostavat matkailun merkityksen elinkeinona. Toisaalta he eivät miellä syrjäseutuja vain virkistys- ja matkailualueiksi.

Pietarisen (1987, 325–327) perusasenteista traditionaalisten suhde luontoon on lähimpänä humanistista asennetta. Heidän asennoitumisessaan on piirteitä maaseutuväestön toiminnallisesta ja käytännöllisestä luontosuhteesta, jonka

mukaan luonto näyttäytyy ihmisille ensisijaisesti tuotantomaisemana, työn ja taloudellisen hyvinvoinnin ehtona (Rannikko 1995, 78–79). Suhde luontoon ymmärretään hoito- ja hallintasuhteeksi: ihmisen tulee huolehtia luonnosta. Luontoa ja kulttuuria ei dualistisesti eroteta toisistaan. Traditionaalisilla ei olekaan yhtä vahvaa luonnon koskemattomuuden ihannetta kuin muilla tyypeillä, vaan he esimerkiksi hyväksyvät ihmisen toiminnan tuloksena syntyneet perinnumaisemat varauksetta osaksi kansallispuistojen luontoa. Perinteisen maaseutuväestön on havaittu pitävän kauniimpana muokattua ja hoidettua kuin luonnonvaraista luontoa (Nieminen 1994, 75–78, 103; Hallikainen 1998, 193). Traditionaaliset asennoituvat myönteisesti kalastukseen ja jopa metsästyksen kansallispuistoissa. Heidän suhteensa erämaahan rakentuu siten historiallisesti suhteessa pyyntikulttuuriseen käsitykseen erämaasta taloudellisena resurssina ja hyödyntämisen kohteena (Saarinen 2002, 28; ks. Hallikainen 1998):

Jos kerta on todettu, että eläimet on kuolemassa sukupuuttoon, niin kai se on rajoitettava, mutta jos on tarpeeks karhuja, niin siitä vaan [...] Koska ennenkin niitä on metsästetty näillä alueilla, niin miksei nyt sitten.
N42

Kolilla haastatelluista vain yksi oli lähiseudulla asuva kansallispuiston kävijä, mutta traditionaaliset voidaan osittain rinnastaa suojelalueiden lähellä eläviin paikallisiin asukkaisiin. Heidän käsityksensä suojeltavasta luonnosta ja suojelun toteuttamisen keinoista ovat usein törmänneet suojeluhallinnon näkemysten kanssa (esim. Nieminen 1994; Rannikko 1995). Nämäkin ihmiset toki matkailivat muilla alueilla ja saavat siten matkailijan roolin.

Traditionaalisille luonto on hyvin keskeinen osa elämää, ja heillä on paljon luontoon liittyviä harrastuksia aina marjastuksesta metsätöihin. Traditionaaliset eivät matkusta kansallispuistoihin tai muihin erityisiin luontokohteisiin kokeakseen luontoa, vaan he liikkuvat pääasiassa kotinsa lähiympäristössä. Traditionaaliset liittävät hyvin syvällisiäkin, esimerkiksi uskonnollisia, merkityksiä luontoon. Luonto on heille eletty ja koettu, arjessa kohdattu jokapäiväinen elinympäristö eikä erillinen paikka tai turistinen kohde (ks. Tuan 1974; Suopajarvi 2001, 148–150; Valkonen 2003, 108–109):

[...] me asutaan kumminkin maalla, niin puutarha jatkuu meidän mettään, että se on kuulunu aina, se on hyvin semmonen luonnollinen. Mä en edes ajattele mitenkään sitä luontoa tai tällasta erikseen, vaan se on aina ollu osa elämää. N48

Välinpitämättömät

Neljännen tyyppin muodostavat *välinpitämättömät*, jotka ovat myös matkailu- ja luontokeskeisten välimuoto suhtautumisessa kansallispuistojen matkailu-

käyttöön. Välinpitämättömät eivät ole juurikaan käyneet kansallispuistoissa, eivätkä kaikki haastatellut edes tienneet Kolin kansallispuistosta. He ovat siten traditionaalisiiin verrattavia kotimaanmatkailijoita, jotka ovat matkustaneet Kolille katsomaan tunnettua nähtävyyttä. Esimerkiksi luontosuhteeltaan välinpitämättömät kuitenkin poikkeavat traditionaalisista.

Välinpitämättömillä ei ole selkeää mielikuvaa siitä, millaisia alueita kansallispuistot ovat. Haastatteluissa paljastuikin, ettei heillä ole selvää mielihäpidettä puistojen käytöstä: he epäröivät, vastasivat kysymyksiin hyvin lyhyesti ja myönteivät haastattelijan puhetta. Koska välinpitämättömillä ei ole juuri kokemuksia muista puistoista, heidän vastauksiinsa vaikutti se, että he jäsentävät Kolin ennemmin nähtävyys- ja matkailukohteeksi kuin suojelualueeksi. Välinpitämättömät arvioivat matkailukehittämistä ensisijaisesti matkailijan kokemuksen näkökulmasta eivätkä siltä kannalta, miten toiminnot sopivat luonnonsuojelun alueen ideaan:

[...] tässä nyt ei välttämättä sitä laskettelua, jos sitä kattoo, niin sitä ei välttämättä es huomaa. Että ei sillee niin paha, et se ei hyökkää ainakaan päälle, kun tässä päin liikkuu, et vois olla huonommin. M44

Koska välinpitämättömät eivät käy usein kansallispuistoissa, he eivät kohdista niiden virkistyskäyttöön odotuksia. Toisaalta he eivät ole kovin kriittisiä suojelun alueiden matkailua kohtaan ja heillä on hyvin suppea käsitys matkailun aiheuttamista haitoista. Välinpitämättömät eivät korosta myöskään luonnonsuojelun tai paikallisväestön näkökulmaa. Hekin toki tiedostavat suojelun yhteiskunnallisen merkityksen ja pyrkivät haastattelussa esittämään itsensä suotuisassa valossa.

Välinpitämättömät liikkuvat enemmän tai vähemmän asuinympäristönsä luonnossa, mutta he eivät käy kansallispuistoissa tai muissa luontokohteissa retkeilemässä. He saattavat kuitenkin lomailla luonnonläheisesti, esimerkiksi kesämökillä. Välinpitämättömät arvostavat myös tavallista talousmetsää virkistämiskohteena, ja heidän mielestään parhaat luontokokemukset voivat löytyä vaikkapa kotipihalta.

Tulosten yhteenveto

Tutkimuksen perusteella matkailijat painottavat hyvin eri tavoin kansallispuistojen suojelu- ja virkistystavoitteita ja ymmärtävät siten eri tavoin matkailun kehittämisen rajat. Yksinkertaistetusti voidaan sanoa, että matkailukeskeiset korostavat virkistys- ja matkailutavoitteita, luontokeskeiset luonnonsuojelutavoitteita ja traditionaaliset paikallisväestön näkökulmaa (Kuva 1). Ääripäiden jaottelu matkailu- ja luontokeskeisiin on verrattavissa Claudia Jurowskin

ym. (1995) tutkimukseen, jonka mukaan ekosentrisiä asenteita omaksuneet kansallispuiston matkailijat korostavat luonnonsuojelua, kun taas antroposentrisemmin ajattelevat kävijät painottavat matkailupalveluja ja ovat valmiimpia luonnon muokkaamiseen matkailijoita varten (ks. Emmelin 1997, 79–86). Oulangan kansallispuiston kävijätutkimuksessa saatiin myös viitteitä kävijöiden jakautumisesta kahteen selvästi toisistaan poikkeavaan ryhmään (Honkala 2001, 41). Vastaavasti Pyhätunturin matkailualueen loma-asukkaille tehdyn kyselyn mukaan muutamat pitävät jopa retkeilyä ja hiihtoa kansallispuiston ulkopuoliselle alueelle paremmin sopivina aktiviteetteina, kun taas osa (noin 3–20 %) katsoo esimerkiksi laskettelun, metsästyksen, maastopyöräilyn ja moottori-
kelkkailun soveltuvan mainiosti Pyhätunturin kansallispuistoon (Saarinen & Vaara 2002, 27–28).

Kuva 1. Kansallispuistojen matkailukäyttöön ja -kehittämiseen asennoitumisen perusteella muodostetut matkailijatyyppit.

Tätä tutkimusta tarkastellessa tulee ottaa huomioon haastattelupuheen tilannesidonnaisuus: ei ole täysin merkityksetöntä, missä kansallispuistossa matkailijoita haastateltiin. Kuten tyyppien kuvauksista ilmeni, joillakin traditionaalisilla ja välinpitämättömillä oli vaikeuksia mieltää Koli kansallispuistoksi ja arvioida matkailukehittämisen hyväksyttävyyttä yleisesti luonnonsuojelualueiden näkökulmasta. Siten he saattoivat ilmaista Kolilla hotellin ja laskettelurinteiden vierellä haastattelussa myönteisempää suhtautumista kansallispuistojen matkailupalveluihin kuin he olisivat tehneet jossakin erämaisemmässä puistossa. Tämä suhtautumistapa oli kuitenkin mahdollista havaita haastattelumenetelmää käytettäessä, eikä sillä ole tyypittelyn kannalta merkitystä. Se osoittaa samalla, että kansallispuistot voidaan jäsentää matkailulliselta merkitykseltään erilaisiksi.

Vaikka aineiston luonteen vuoksi ei ole mahdollista tarkastella tyyppien määrällistä vaihtelua, niiden yleistettävyyttä ja siirrettävyyttä toiseen vastaavaan kontekstiin voidaan pohtia. Oletettavasti Kolin kansallispuiston matkailijajoukko ei ole luonteeltaan ainutlaatuinen, vaan aineistosta muodostetut tyypit kuvaavat muidenkin kansallispuistojen kävijöitä. Matkailu- ja luontokeskeiset käyvät kansallispuistoissa ja muilla luontoalueilla retkeilemässä ja vaeltamassa – kokemassa luontoa. Tunnettuna nähtävyytenä Koli houkuttelee myös sellaisia matkailijoita, jotka eivät käy usein kansallispuistoissa. Traditionaalisia ja varsinkin välinpitämättömiä ei välttämättä tavoita erämaisimmista puistoista. Heidä ei voi silti pitää merkityksettöminä ryhminä alueiden käytön kannalta, sillä heidän määränsä voi olla huomattava Kolin kaltaisissa nähtävyydenkohteissa tai matkailukeskusten lähellä sijaitsevilla puistoissa. Luontokeskeisiä matkailijoita, kuten perinteisiä vaeltajia, liikkuu erämaisemmissa kansallispuistoissa todennäköisesti enemmän kuin Kolilla. He myös saattavat hakeutua puistojen sijaan palveluvarustukseltaan vähäisempiin erämaihin. Kansallispuistojen kävijätutkimuksissa (Peura & Inkinen 1994, 26–27; Ylhäisi & Nironen 1996, 34–36; Ovaskainen ym. 1999, 28) on havaittu, että puistojen kävijät painottavat eri tavoin virkistys- ja suojelutehtäviä, mikä antaa myös viitteitä erilaisten tyyppien hakeutumisesta eri alueille. Karkeasti jaotellen kansallispuistojen kävijät voitaneen sijoittaa näihin neljään tyyppiin, mutta hienosyisemmän jaotellun tekeminen luonnollisesti lisäisi tyyppien määrää. Muista kansallispuistoista voisi esimerkiksi tavoittaa Kolilla haastateltuja vielä myönteisemmin tai kriittisemmin puistojen matkailukäyttöön suhtautuvia matkailijoita.

Teoreettiset ja käytännölliset johtopäätökset

Yhteiskunnan kaupungistuessa ihmiset ovat vieraantuneet yhä enemmän luonnon ehdoista ja siten luontosuhde on muuttunut traditionaalisten edustamasta asenteesta sekä matkailu- että luontokeskeisten suuntiin. Arkisen luontosuhteen muuttuminen heijastuu luonnon eettisen ja esteettisen arvostuksen lisääntymisenä, jopa romantisoivana suhtautumisena luontoon. Luonto ei ole enää useimmille työn ja aineellisen elämän välitön ehto, vaan luontoon matkustetaan yhä enemmän erikseen virkistäytymään. Ympäristötietoiset nuoret sukupolvet saattavat omaksua hyvin ekosentrisiä ja luonnon itseisarvoisuutta korostavia asenteita (ks. Jurowski ym. 1995, 80–81). Haastatteluissa ilmenikin, että nuoret ovat saaneet jo koulussa paljon tietoa ympäristöongelmista ja suojelun tavoitteista, kuten monimuotoisuuden ylläpitämisestä. Toisaalta luonto saattaa merkitä kaupunkilaistuneille nuorille ensisijaisesti maisemaa ja virkistystä. Luonto määrittyy siten elämyksenä eikä enää vain elintilana tai resurssina (ks. Suopajarvi 2001, 147). Helvetinjärven ja Liesjärven kansallispuistojen kävijätutkimuksissa havaittiinkin, että myönteisimmin maksullisiin luonto-

matkailupalveluihin suhtautuvat nuorempiin ikäluokkiin kuuluvat (Reunanen 2001, 31, 33).

Matkailukeskeiset ovat valmiimpia käyttämään rahaa luonnossa virkistytymiseen, minkä vuoksi he ovat luontomatkailejien ja -kehittäjien näkökulmasta kiinnostavin tyyppi. Luontokeskeiset sen sijaan ovat itsenäisempiä ja tyytyväisempiä vähäisiin palveluihin. Kansallispuistonimitys lisää erityisesti matkailukeskeisten määrää alueella, sillä he käsittävät sen takuiksi vierailemisen arvoisesta luontomatkaileukohteesta. Luonnon muuttuessa jokapäiväisestä ympäristöstä joksikin erikoiseksi paikaksi odotukset sitä kohtaan kasvavat. Erityisesti matkailukeskeisten haastatteluista ilmeni, että luonnosta haetaan henkisiä ja fyysisiä elämyksiä ja jotain erityisen hienoa, esimerkiksi upeita maisemia. Visuaalisuus korostuu luonnon kokemisessa (Tuan 1974, 63–65; Urry 1990; ks. Sorsa 2004b, 91), joskin myös fyysinen kokemus on luontomatkaileuksessa usein hyvin tärkeä (Perkins & Thorns 2001). Luonnon onkin todettu muuttuneen speaktaakkeliksi, visuaalisen kulutuksen kohteeksi (ks. Macnaghten & Urry 1998, 111–113). Myös luonnon kokeminen voi olla ihmisille eräänlaista “merkkien” tai nähtävyyksien keräilyä (Urry 1990: 3; Macnaghten & Urry 1998, 122): erään haastatellun nuorenparin tavoitteena oli kiertää kaikki Suomen 35 kansallispuistoa.

Matkailukeskeisille kansallispuistot ja muut erityiset alueet edustavat luontoa. Määritellessään rajoja puistojen matkailukehittämiselle he pyrkivät suojelemaan ennen kaikkea luontokokemustaan ja ideaansa koskemattomasta luonnosta (ks. Slattery 2002). Villi ja alkuperäinen luonto on muodostunut vallitsevaksi maisemalliseksi ihanteeksi kaupungistumisen myötä (Sironen 1996). Mielikuvaa pitää yllä esimerkiksi matkailumainonta (Saarinen 2004, Sorsa 2005b). Jarno Valkosen (2003, 158) esittämä *esteettisen luonnontilan* käsite havainnollistaa matkailijoiden näkemyksiä luonnon suojelemisesta. Käsitteen mukaan metsien luonnontilainen käyttö ymmärretään luonnon visuaalisten piirteiden säilyttämiseksi. Luonnon arvo ei siis rakennu tieteellisten kriteerien vaan metsien esteettisen, ulkoisen olemuksen kautta. Paitsi matkailukeskeiset, myös traditionaaliset ja välinpitämättömät arvioivat luonnontilaisuutta ja suojeltavan luonnon ominaisuuksia pääasiassa esteettisestä näkökulmasta (ks. Urry 1995, 186; Gössling 2002, 548). Luontokeskeiset sen sijaan pyrkivät arvioimaan niitä myös tieteellisin perustein, luonnon mekanismien ja ekosysteemien näkökulmasta. Eräs matkailukeskeinen esimerkiksi piti Ukko-Kolilta avautuvassa maisemassa näkyviä, muutaman kymmenen kilometrin päässä Kolilta sijaitsevia Uimaharjun tehtaita suurempana haittana kuin suojelualan matkailupalveluja:

Nyt kun miettii Ukko-Kolia ja Koli-paikkaa, niin en mä näkis että ne (hotelli ja rinteet) tavallaan häiriöskään on, elikkä mun mielestä ne toimii enemmänkin matkailun edistämiseen kuin että ne pilais tätä. Et enemmän mua häiritse ne tehtaanpiiput tuolla Pielisen päässä. M24

Luonnon ideaan sisältyy ajatus kulttuurin ulkopuolisuudesta. Siten idean kanssa ristiriitaisina pidetyt modernin yhteiskunnan piirteet pilaavat maiseman visuaalisen ilmeen ja “luonnontilaisen olemuksen”: ne häiritsevät matkailijoiden käsitystä luonnosta ja kansallispuistoista (ks. Urry 1995, 186–188; Hallikainen 1998, 101; Valkonen 2003, 101–105). Vastaavasti moottoriajoneuvojen ja muiden vastaavien äänien ei katsota sopivan hiljaisiksi ja rauhallisiksi mielle-tyille luontoalueille (Urry 1995, 197–198). Matkailurakenteisiin ja -palveluihin ei silti suhtauduta välttämättä kielteisesti. Jos kansallispuistot ymmärretään virkistys- ja matkailualueiksi, näihin toimintoihin liittyvät palvelut eivät ole vastoin matkailijan mielikuvaa puistoista. “Koskemattomaan erämaahan” yhdis-tetään sujuvasti modernin yhteiskunnan luomia kuluttamisen ja elämisen mahdollisuuksia (Saarinen 2002, 30; ks. Gössling 2002, 547). Haastateltavien mielestä palveluvarustus tulisi kuitenkin rakentaa luonnon kanssa sopusoinnussa olevalla tyylillä eivätkä kansallispuistot saisi olla liian kaupallisia. Toisaalta palveluhakuiset matkailijat kannattavat matkailupalvelujen keskitettyä sijoit-tamista puistoihin ja samalla erottavat dualistisesti toisistaan “koskemattomana” säilytettävän luonnon ja ei-luonnon.

Ihmisen toiminnan seurauksena syntyneet perinnemaisemat sopivat haasta-teltujen matkailijoiden mielestä melko hyvin kansallispuistoihin. Niitä ei pidetä ristiriitaisina koskemattoman luonnon idean kanssa (ks. Hallikainen 1998, 101, 193). Nämä ihmisen toiminnan jäljet ovat luonnollistuneet ajan kuluessa: ne mielletään puistojen luontoon kuuluviksi (Macnaghten & Urry 1998, 19; Waite ym. 2003). Luonto on siten konstruoitunut autenttiseksi (Wang 1999; Saarinen 2004):

Perinnemaisema on sellanen, se kuuluu ja se saa kuulua, just nimenomaan osana siihen, sehän on kans sitä aitoa. N48

Ympäristövaikutusten kannalta matkailijoiden käsitykset luonnon suoje-lemisen tavoitteista eivät ole merkityksellisiä. Idea luonnonsuojelusta maise-mallisten elementtien ylläpitämisenä voi vaikuttaa kävijöiden käyttäytymiseen suojelualueilla: eräs matkailukeskeinen piti valistuneelle matkailijalle sopivana toimintana roskien kätkemistä luontoon. Tämän ajattelutavan mukaan roskaan-tuminen on ongelma matkailijan virkistyskokemuksen kannalta ja se voidaan ratkaista piilottamalla roskat kävijöiden näkyvistä. Luonnon visuaalisten piirtei-den säilyttämisen korostamista ilmentää myös matkailijoiden suppea käsitys

yrittäjien ja kävijöiden vastuusta ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi. Esimerkiksi Kolin hotellin vastuuna pidetään pääasiassa suojelun sääntöjen noudattamista ja matkailijoiden valistamista. Huomio kiinnitetään ensisijaisesti visuaalisesti havaittaviin ympäristöhaittoihin (ks. Hall & Page 1999, 132). Luontokeskeisiä lukuun ottamatta matkailijat eivät näe laajemmalla ympäristövastuullisuudella, esimerkiksi energian säästämällä, yhteyttä luonnonsuojeluun.

Matkailijat voivat siis antaa hyvin erilaisia sisältöjä paitsi luonnon, myös luonnonsuojelun käsitteelle; haastattelumenetelmä mahdollisti näiden merkitysten tarkastelun tässä tutkimuksessa. Haastatteluista ilmeni, että eri sukupolvet ovat omaksuneet osittain erilaiset käsitykset luonnonsuojelusta, sillä suojelun perusteissa on tapahtunut muutoksia vuosikymmenten kuluessa. Aiemmin luonnonsuojelu käsitettiin ennen kaikkea luonnonkauniiden alueiden säilyttämiseksi ihmisten nautittavaksi. Monumentaalisten maisemakohteiden suojelu oli tavoitteena myös kansallispuistoideologian synnyinmaassa Yhdysvalloissa, jonne perustettiin ensimmäiset puistot 1800-luvun loppupuolella (Runte 1997). Vuonna 1997 Suomessa voimaan tulleen uuden luonnonsuojelulain ensimmäisenä tavoitteena sen sijaan on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen – joskin laki pyrkii yhä suojelemaan myös kauneutta ja maisemia (Nieminen & Saaristo 1998, 77–78).

Keskustelua

Tutkimuksessa siis tarkasteltiin luonnonsuojelun ja matkailun vuorovaikutusta koskevia matkailijoiden puhetapoja, joita jäsenettiin tyypittelyn avulla. Kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmat voidaan ymmärtää kompromisseiksi näistä erilaisista diskursseista; erityisesti matkailu- ja luontokeskeisten puhettavat ovat osittain ristiriitaisia keskenään. Luontokeskeiset ovat omaksuneet hallinnollisen luonnonsuojelun tavoitteet, mutta he kritisoiivat eräiltä osin puistojen nykyistä matkailukäyttöä. Matkailukeskeiset sen sijaan jopa hyväksyisivät laajamittaisemman matkailukehittämisen kuin nykyiset rajoitukset sallivat. Matkailun aseman vahvistuessa hoito- ja käyttösuunnitelmat ovat silti monin paikoin yhteneviä matkailukeskeisten puhettavan kanssa: matkailukäyttöä perustellaan myös taloudellisilla näkökulmilla ja haittojen uskotaan pysyvän hallinnassa matkailua ohjaamalla (Sorsa 2005a, 48–50). Matkailukeskeisten korkeat odotukset luontoa kohtaan voivat edelleen lisätä kansallispuistojen palveluihin kohdistuvia toiveita ja vaatimuksia, ja siten paineet matkailukehittämisen laajentamiseen voivat kasvaa. Kansallispuistoissa retkeilevillä matkailukeskeisillä on intressi osallistua alueiden käyttöä koskevaan keskusteluun, ja heidän toiveensa kanavoituvat myös luontomatkailemisen kautta.

Luontomatkailuelinkeinon kasvun ja kehittymisen näkökulmasta palveluhakuisten matkailukeskeisten määrän lisääntyminen on suotavaa. Voimakas matkailukehittäminen voi kuitenkin uhata kansallispuistojen suojeluarvoja. Se voi myös "sahata oksaa altaan" eli karkottaa koskematonta luontoa etsiviä matkailijoita. On huomattava, että myönteisimmin matkailuun suhtautuvat matkailukeskeisetkin näkevät rajat puistojen kehittämisellä: runsaat palvelut ja rakenteet voivat hälventää idean "villissä ja alkuperäisessä" luonnossa olemisesta. Kansallispuistojen hoidon ja käytön kannalta alueiden kaksoistehtävä sekä luonnonsuojelu- että virkistyskohteina merkitsee tasapainottelua osittain ristiriitaistenkin näkökohtien välillä (ks. Sorsa 2004b). Tämä tutkimus auttoi hahmottamaan erilaisia kansallispuistojen käyttöä koskevia puhetapoja matkailijoiden näkökulmasta.

Lähteet

- Butler, R. W. (1991). Tourism, environment, and sustainable development. *Environmental Conservation* 18: 3, 201–209.
- Butler, R. W. & S. W. Boyd (2000, toim.). *Tourism and national parks: issues and implications*. John Wiley & Sons, Chichester.
- Demeritt, D. (2002). What is the 'social construction of nature'? A typology and sympathetic critique. *Progress in Human Geography* 26: 6, 767–790.
- Emmelin, L. (1997). Turism-friluftsliv-naturvård. Ett triangeldrama. Rapport 1997/1, Mithögskolan, Institutioner för turismvetenskap.
- Fennell, D. (1999). *Ecotourism: an introduction*. Routledge, London.
- Gössling, S. (2002). Human-environmental relations with tourism. *Annals of Tourism Research* 29: 2, 539–556.
- Hall, C. M. & S. J. Page (1999). *The geography of tourism and recreation. Environment, place and space*. Routledge, London.
- Hall, S. (1997). The work of representation. Teoksessa Hall, S. (toim.): *Representation. Cultural representations and signifying practices*, 13–64. Sage, London.
- Hallikainen, V. (1998). The Finnish wilderness experience. *Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja* 711.
- Honkala, A. M. (2001). Oulangan kansallispuisto: kävijätutkimus 2000. Tutkimuksia 2/2001, Naturpolis Kuusamo koulutus- ja kehittämispalvelut.
- Jurowski, C., M. Uysal, D. R. Williams & F. P. Noe (1995). An examination of preferences and evaluations of visitors based on environmental attitudes: Biscayne Bay National Park. *Journal of Sustainable Tourism* 3: 2, 73–86.
- Kortelainen, J. (2003). Hybridinen maailma topologisissa tiloissa: toimijaverkkoajattelun maantiedettä. *Alue ja Ympäristö* 32: 2, 2–11.
- Lehtonen, M. (2000). *Merkitysten maailma. Vastapaino*, Tampere.
- Luonnonsuojelualueiden hoidon periaatteet. Metsähallituksen luonnonsuojelualueiden tavoitteet, tehtävät ja hoidon yleislinjat (2002). Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisu B 63.
- MacCannell, D. (1976). *The tourist. A new theory of the leisure class*. Shocken Books, New York.
- Macnaghten, P. & J. Urry (1998). *Contested natures*. Sage, London.

- Mels, T. (1999). *Wild landscapes. The cultural nature of Swedish national parks*. Lund University Press, Lund.
- Nieminen, M. (1994). Rantosuojeluohjelma – kilpailevia tulkintoja ja vertautumatonta rationaalisuutta. *Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja* 59.
- Nieminen, M. & K. Saaristo (1998). *Suomalaisen luonnon lait. Alue ja Ympäristö* 27: 2, 72–89.
- Olwig, K. R. (1995). Reinventing common nature: Yosemite and Mount Rushmore – a meandering tale of a double nature. Teoksessa Cronon, W. (toim.) *Uncommon ground. Toward reinventing nature*, 379–408. W.W. Norton, New York.
- Ovaskainen, V., P. Horne & T. Sievänen (1999). Nuuksion ja Seitsemisen kansallispuistojen virkistyskäyttö kesäkaudella 1996: kävijät ja kävijätyytyväisyys. *Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A* 107.
- Perkins, H. C. & D. C. Thorns (2001). Gazing or performing? Reflections on Urry’s tourist gaze in the context of contemporary experience in the antipodes. *International Sociology* 16: 2, 185–204.
- Peura, P. & M. Inkinen (1994). Lauhanvuoren ja Seitsemisen kansallispuistojen kävijät ja käyttö kesällä 1993. *Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A* 30.
- Pietarinen, J. (1987). Ihminen ja metsä: neljä perusasennetta. *Silva Fennica* 21: 4, 323–331.
- Poon, A. (1993). *Tourism, technology and competitive strategies*. CAB International, Wallingford.
- Proctor, J. D. (1998). The social construction of nature: relativist accusations, pragmatist and critical realist responses. *Annals of the Association of American Geographers* 88: 3, 352–376.
- Pyykkö, M. (2005). Luontomatkaileijan profilointi ja segmentointi – empiirinen tutkimus Kolin kesämatkailijoista 2003. *Julkaisematon pro gradu -tutkielma*. Lapin yliopisto, kauppatieteiden ja matkailun tiedekunta.
- Rabinow, P. (1984, toim.). *The Foucault reader. An introduction to Foucault’s thought, with major new unpublished material*. Penguin Books, Harmondsworth.
- Rannikko, P. (1995). Ympäristötietoisuus ja ympäristöristiriidat. Teoksessa Jokinen, P., T. Järviskoski & P. Rannikko: *Näkökulmia ympäristösosiologiaan*. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A 33, 65–91.
- Reunanen, M. (2001). Helvetinjärven ja Liesjärven kansallispuistojen kävijätyytyväisyys kesäkaudella 2000. *Julkaisu D* 64, Pirkanmaan Liitto.
- Runte, A. (1997). *National parks. The American experience*. 3. painos. University of Nebraska Press, Lincoln.
- Saarinen, J. (1997). Matkailun motiivit ja ympäristöt: matkailijatyyppeiden tilasidonnaisuus. *Terra* 109: 2, 55–65.
- Saarinen, J. (2002). Erämaan muuttuvat merkitykset: pohjoisen luonnon traditionaalinen käyttö, moderni suojelu ja turistinen tulevaisuus. *Alue ja Ympäristö* 31: 2, 25–36.
- Saarinen, J. (2004). *Tourism and touristic representations of nature*. Teoksessa Lew A. A., C. M. Hall & A. M. Williams (toim.): *A companion to tourism*, 438–449. Blackwell Publishing, Malden.
- Saarinen, J. & M. Vaara (2002). Mökki kansallispuiston laidalla. Loma-asukkaiden näkemyksiä Pyhätunturin kansallispuiston käytöstä ja kehittämisestä. *Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja* 845.
- Saarinen, J., S. Jortikka & E. Virtanen (2000). Luonnonsuojelualueet ja matkailu. Teoksessa Saarinen, J., S. Jortikka & E. Virtanen (toim.): *Luonto, matkailu ja luonnonsuojelu*. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 760, 5–12.

- Sironen, L. (1996). Lauri-poika metsässä häärii. Luonnon kokemisen paradokseista. Teoksessa Kotkavirta, J. (toim.): Luonnon luonto. Filosofisia kirjoituksia luonnon käsitteestä ja kokemisesta, 115–124. SoPhi, Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 2, Jyväskylän yliopisto.
- Slattery, D. (2002). Resistance to development at Wilsons Promontory National Park (Victoria, Australia). *Society and Natural Resources* 15, 563–580.
- Sorsa, R. (2004a). The role of tourism in Finnish nature conservation from the nineteenth century to the present. Teoksessa Saarinen, J. & C. M. Hall (toim.): Nature-based tourism research in Finland: local contexts, global issues. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 916, 33–46.
- Sorsa, R. (2004b). Luonnonsuojeluviranomaisen, matkailijan ja paikallisen asukkaan suhde luontoon. *Terra* 116: 2, 89–95.
- Sorsa, R. (2005a). Matkailun muuttuva asema kansallispuistojen suunnittelussa. *Alue ja Ympäristö* 34: 1, 42–53.
- Sorsa, R. (2005b). Paluu luontoon? Erämaapuistot matkakohteina ja luontosuhteen muokkaajina. Teoksessa Lehtinen, A. A. (toim.): Maantiede, tila luontopolitiikka – johdatus yhteiskunnalliseen ympäristötutkimukseen, 109–133. Joensuu University Press, Joensuu.
- Suopajarvi, L. (2001). Vuotos- ja Ounasjokikamppailujen kentät ja merkitykset Lapissa. *Acta Universitatis Lapponiensis* 37.
- Tuan, Y.-F. (1974). *Topophilia. A study of environmental perception, attitudes, and values.* Prentice-Hall, Englewood Cliffs.
- Tuomi, J. & A. Sarajarvi (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Tammi, Helsinki.
- Töttö, P. (2004). Syvällistä ja pinnallista. Teoria, empiria ja kausaalisuus sosiaalitutkimuksessa. Vastapaino, Tampere.
- Urry, J. (1990). *The tourist gaze. Leisure and travel in contemporary societies.* Sage, London.
- Urry, J. (1995). *Consuming places.* Routledge, London.
- Valkonen, J. (2003). *Lapin luontopolitiikka. Analyysi vuosien 1946–2000 julkisesta keskustelusta.* Tampere University Press, Tampere.
- Vilka, L. (2000). Luontoarvot kansallispuistoissa: kenelle luonto kuuluu ja kenen ehdoilla? Teoksessa Saarinen, J., S. Jortikka & E. Virtanen (toim.): *Luonto, matkailu ja luonnonsuojelu.* Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 760, 23–33.
- Waite, G., R. Lane & L. Head (2003). The boundaries of nature tourism. *Annals of Tourism Research* 30: 3, 523–545.
- Wang, N. (1999). Rethinking authenticity in tourism experience. *Annals of Tourism Research* 26: 2, 349–370.
- Ylhäisi, J. & M. Nironen (1996). Päijänteen kansallispuiston virkistyskäyttö. *Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A* 61.

Liite 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä ja haastateltavien vertailusta: matkailukeskeisten tyyppiin luokiteltujen vastaukset tarkasteltavaan teemaan (koodi ilmaisee haastattelun järjestysnumeron sekä haastateltavan sukupuolen ja iän).

Kansallispuiston vaikutus matkakohteen valintaan ja puistojen vetovoimaisuuden arviointi

3N56:

Kansallispuistojen palvelut vaikuttavat alueelle tuloon (reitit, turvallisuus)

Kansallispuisto luontomatkailukohteen merkitsijänä

Kansallispuistojen matkailijamäärän/suosittavuuden arviointi

13M24:

Kansallispuistojen vetovoimaisuuden arviointi: palvelut (reitit, tie, opastus, muut palvelut)

Kansallispuistojen palvelut vaikuttavat alueelle tuloon

Kansallispuisto luontomatkailukohteen merkitsijänä

Kansallispuistojen matkailijamäärän/suosittavuuden arviointi

15N53:

Kansallispuistojen vetovoimaisuuden arviointi: palvelut (reitit, opastus, majoitus, turvallisuus), luonto

Kansallispuisto luontomatkailukohteen merkitsijänä

Kansallispuistojen perustamissyöt: virkistys, valistus

20N52:

Kansallispuisto luontomatkailukohteen merkitsijänä (palvelut, reitit, turvallisuus)

21M57:

Kansallispuistojen palvelut vaikuttavat alueelle tuloon (opastus, reitit, majoitus, muut palvelut, turvallisuus)

Matkailijalla mahdollisuus valita tarpeidensa mukainen kansallispuisto

Matkailijamäärä ei ole häirinyt (Repovesi)

8M41:

Kansallispuisto luontomatkailukohteen merkitsijänä (palvelut, reitit)

Koli kehittynyt myönteisesti (palvelut)

Matkailu liiallista kansallispuistoissa, jos: täynnä mökkejä

2M29:

Kansallispuistojen matkailijamäärän/suosittavuuden arviointi

Koli kehittynyt myönteisesti